

Spis treści

Przedmowa

Organizacja opieki medycznej nad kobietą w ciąży - *Grzegorz H. Bręborowicz, Mirosław Wielgoś, Krzysztof Czajkowski*

ROZDZIAŁ 1. CIĄŻA O PRZEBIEGU PRAWIDŁOWYM

1.1. Zapłodnienie - *Leszek Pawelczyk, Monika Serdyńska-Szuster*

1.1.1. Przygotowanie komórki jajowej do zapłodnienia

1.1.2. Przygotowanie plemników do zapłodnienia

1.1.3. Penetracja plemników

1.1.4. Zapobieganie polispermii

1.1.5. Fuzja gamet

1.1.6. Następstwa zapłodnienia

1.2. Płód i popłód

1.2.1. Rozwój oraz budowa zarodka i płodu - *Anna Roztocka-Kuc*

1.2.2. Rozwój, budowa i hormonalna czynność popłodu- *Piotr Oszukowski*

1.2.3. Płyn owodniowy - *Agata Szpera-Goździewicz*

1.3. Immunologia ciąży - *Łukasz Wicherek, Agnieszka Lewandowska, Katarzyna Kosińska-Kaczyńska*

1.3.1. Tolerancja immunologiczna matki względem antygenów płodu

1.3.2. Rola komórek układu odpornościowego matki w przebiegu porodu

1.3.3. Perspektywy

1.4. Zmiany ustrojowe w przebiegu ciąży - *Agata Szpera-Goździewicz*

- 1.4.1. Układ sercowo-naczyniowy
- 1.4.2. Układ krzepnięcia
- 1.4.3. Układ oddechowy
- 1.4.4. Układ moczowy
- 1.4.5. Układ pokarmowy
- 1.4.6. Gruczoły wydzielania wewnętrznego
- 1.4.7. Układ mięśniowo-szkieletowy
- 1.4.8. Oko
- 1.4.9. Zmiany w metabolizmie
- 1.4.10. Przepływ krwi przez macicę

1.5. Rozpoznanie ciąży i ustalenie terminu porodu - *Robert Z. Spaczyński*

- 1.5.1. Objawy podmiotowe
- 1.5.2. Objawy przedmiotowe
- 1.5.3. Pewne objawy przedmiotowe
- 1.5.4. Ustalenie terminu porodu

1.6. Żywienie w okresie ciąży i porodu - *Agnieszka Dobrowolska, Alina Baturo, Martyna Marciniak*

- 1.6.1. Okres przedkoncepcyjny
- 1.6.2. Metabolizm w okresie ciąży
- 1.6.3. Zapotrzebowanie na energię oraz udział makro- i mikroskładników w diecie
- 1.6.4. Struktura spożycia podstawowych składników pokarmowych
- 1.6.5. Suplementacja żywienia w okresie ciąży
- 1.6.6. Połóg – okres karmienia (żywienie kobiet karmiących)

1.6.7. Konsekwencje nieprawidłowego odżywiania się w okresie ciąży

ROZDZIAŁ 2. CIĄŻA O PRZEBIEGU NIEPRAWIDŁOWYM

2.1. Poronienie - *Piotr Laudański*

2.1.1. Definicja

2.1.2. Epidemiologia

2.1.3. Etiologia

2.1.4. Diagnostyka i postępowanie

2.1.5. Diagnostyka różnicowa

2.1.6. Postępowanie w poronieniach

2.1.7. Poronienia nawracające

2.1.8. Zapobieganie poronieniom

2.1.9. Postępowanie u pacjentek po poronieniu

2.2. Ciąża ektopowa - *Tomasz Paszkowski*

2.2.1. Definicja

2.2.2. Epidemiologia

2.2.3. Etiopatogeneza

2.2.4. Postaci kliniczne ciąży ektopowej

2.2.5. Diagnostyka ciąży ektopowej

2.2.6. Leczenie ciąży ektopowej

2.2.7. Sytuacja kliniczna

2.3. Nieprawidłowy czas trwania ciąży - *Jarosław Kalinka, Adam Bitner*

2.3.1. Poród przedwczesny

2.3.2. Ciąża po terminie

2.4. Niepowściągliwe wymioty ciężarnych - *Beata Kubiaczyk-Paluch, Grzegorz H. Bręborowicz*

2.4.1. Etiopatogeneza

- 2.4.2. Rozpoznanie
- 2.4.3. Postępowanie terapeutyczne
- 2.5. Konflikt serologiczny - *Miroslaw Wielgoś, Longin Marianowski, Przemysław Kosiński*
 - 2.5.1. Etiopatogeneza
 - 2.5.2. Diagnostyka
 - 2.5.3. Leczenie
 - 2.5.4. Profilaktyka
- 2.6. Krwawienia w okresie ciąży - *Grzegorz Kruszyński, Grzegorz H. Bręborowicz*
 - 2.6.1. Łożysko przodujące (placenta praevia)
 - 2.6.2. Łożysko wrosnięte
 - 2.6.3. Przedwczesne oddzielenie łożyska
 - 2.6.4. Naczynia przodujące
 - 2.6.5. Pęknięcie macicy
 - 2.6.6. Podsumowanie
- 2.7. Wielowodzie i małowodzie - *Krzysztof Preis, Małgorzata Świątkowska-Freund*
 - 2.7.1. Wielowodzie
 - 2.7.2. Małowodzie
- 2.8. Ciąża wielopłodowa - *Witold Malinowski*
 - 2.8.1. Powstawanie ciąży wielopłodowej
 - 2.8.2. Epidemiologia
 - 2.8.3. Jatrogena ciąża wielopłodowa
 - 2.8.4. Ciąża bliźniacza heterotopowa
 - 2.8.5. Popłody ciąż bliźniaczych
 - 2.8.6. Określanie zygotyczności
 - 2.8.7. Rozpoznanie ciąży wielopłodowej
 - 2.8.8. Powikłania w przebiegu ciąży wielopłodowej

- 2.8.9. Wady rozwojowe i anomalie chromosomalne
- 2.8.10. Umieralność okołoporodowa płodów i noworodków pochodzących z ciąży wielopłodowych
- 2.9. Obumarcie płodu - *Anna Dera-Szymanowska, Grzegorz H. Bręborowicz*
 - 2.9.1. Definicja
 - 2.9.2. Epidemiologia
 - 2.9.3. Etiopatogeneza
 - 2.9.4. Rozpoznanie
 - 2.9.5. Opieka nad kobietą w ciąży powikłanej obumarciem płodu
 - 2.9.6. Prowadzenie ciąży u kobiety z obumarciem płodu w wywiadzie
 - 2.9.7. Ciąża wielopłodowa
- 2.10. Koagulopatie położnicze - *Joanna Świder-Musielak*
 - 2.10.1. Układ hemostazy w ciąży o przebiegu prawidłowym
 - 2.10.2. Koagulopatie położnicze
 - 2.10.3. Zespół rozsianego wykrzepiania wewnątrznaczyniowego (DIC)
 - 2.10.4. Wrodzone skazy krwotoczne: choroba von Willebranda
 - 2.10.5. Małopłytkowość
 - 2.10.6. Trombofilie wrodzone
 - 2.10.7. Żyłna choroba zakrzepowo-zatorowa (ŻChZZ)
- 2.11. Nieprawidłowe wzrastanie płodu: hipotrofia i hipertrofia - *Dorota Bomba-Opoń*
 - 2.11.1. Definicja
 - 2.11.2. Etiologia
 - 2.11.3. Hipotrofia płodu
 - 2.11.4. Hipertrofia płodu

2.12. Niewydolność cieśniowo-szyjkowa - *Grzegorz H. Bręborowicz*

2.12.1. Definicja

2.12.2. Etiopatogeneza

2.12.3. Rozpoznanie

2.12.4. Leczenie

2.12.5. Rokowanie

2.13. Przedwczesne pęknięcie błon płodowych - *Przemysław Oszukowski, Agnieszka Pięta-Dolińska*

2.13.1. Definicja

2.13.2. Budowa błon płodowych

2.13.3. Etiopatogeneza przedwczesnego pęknięcia błon płodowych

2.13.4. Rozpoznanie i postępowanie diagnostyczne

2.13.5. Rozpoznanie różnicowe

2.13.6. Powikłania przedwczesnego odpływania płynu owodniowego

2.13.7. Leczenie i postępowanie położnicze

ROZDZIAŁ 3. CHOROBY WSPÓLISTNIEJĄCE Z CIĄŻĄ

3.1. Farmakoterapia w okresie ciąży - *Marzena Dworacka*

3.1.1. Teratogenność – działanie embrio– i fetotoksyczne leków

3.1.2. Klasyfikacja leków pod względem ich potencjalnego wpływu na zarodek lub płód

3.1.3. Leki stosowane w leczeniu niektórych objawów i schorzeń występujących w przebiegu ciąży

3.1.4. Ogólne zasady stosowania leków w okresie ciąży

3.2. Nadciśnienie tętnicze - *Bożena Leszczyńska-Gorzelak, Radziław Mierzyński, Elżbieta Poniedziałek-Czajkowska*

3.2.1. Nadciśnienie tętnicze przewlekłe

3.2.2. Stan przedrzucawkowy

3.2.3. Stan przedrzucawkowy współwystępujący z przewlekłym nadciśnieniem tętniczym

3.2.4. Leczenie nadciśnienia tętniczego u kobiet w ciąży

3.2.5. Rzucałka

3.2.6. Postępowanie po porodzie

3.2.7. Zespół HELLP

3.3. Choroby wątroby - *Mateusz Madejczyk, Katarzyna Panecka-Mysza, Grzegorz H. Bręborowicz*

3.3.1. Choroby wątroby występujące tylko w okresie ciąży

3.3.2. Choroby wątroby współistniejące z ciążą

3.4. Zakażenia układu moczowego - *Tomasz Rechberger, Paweł Miotła*

3.4.1. Bezobjawowa bakteriuria

3.4.2. Kamica układu moczowego

3.4.3. Ostre zapalenie pęcherza moczowego

3.4.4. Ostre odmiedniczkowe zapalenie nerek

3.4.5. Wielotorbielowate zwyrodnienie nerek

3.4.6. Ostre uszkodzenie nerek

3.4.7. Zespół nerczycowy

3.4.8. Przewlekłe choroby nerek, ciąża po przeszczepieniu nerki oraz w okresie dializoterapii

3.5. Choroby układu sercowo-naczyniowego - *Romuald Ochotny*

3.5.1. Diagnostyka

3.5.2. Poradnictwo genetyczne i diagnostyka prenatalna

3.5.3. Wybrane choroby układu sercowo-naczyniowego

- 3.5.4. Interwencje u matki podczas ciąży i rozwiązanie ciąży
- 3.5.5. Najczęściej stosowane grupy leków
- 3.5.6. Protezy zastawkowe i leczenie przeciwzakrzepowe
- 3.5.7. Antykoncepcja i wspomaganie rozrodu
- 3.6. Choroby układu krwiotwórczego - *Agata Szpera-Goździewicz*
 - 3.6.1. Niedokrwistość z niedoboru żelaza
 - 3.6.2. Niedokrwistość z niedoboru kwasu foliowego
 - 3.6.3. Niedokrwistość z niedoboru witaminy B12
 - 3.6.4. Niedokrwistość poporodowa
- 3.7. Cukrzyca - *Ewa Wender-Ożegowska*
 - 3.7.1. Cukrzyca a zmiany metaboliczne
 - 3.7.2. Ciąża u kobiety chorej na cukrzycę
 - 3.7.3. Noworodek matki chorującej na cukrzycę
 - 3.7.4. Postępowanie u pacjentki z cukrzycą
 - 3.7.5. Cukrzyca ciążowa
- 3.8. Choroby gruczołów dokrewnych - *Marek Ruchała, Ewelina Szczepanek-Parulska*
 - 3.8.1. Choroby tarczycy
 - 3.8.2. Choroby przysadki
 - 3.8.3. Choroby nadnerczy
- 3.9. Choroby autoimmunologiczne - *Justyna Teliga-Czajkowska*
 - 3.9.1. Zespół antyfosfolipidowy
 - 3.9.2. Toczeń rumieniowaty układowy
 - 3.9.3. Zespół Sjögrena
 - 3.9.4. Toczeń rumieniowaty noworodków
 - 3.9.5. Twardzina układowa
 - 3.9.6. Reumatoidalne zapalenie stawów oraz zeszywniające zapalenie stawów kręgosłupa
 - 3.9.7. Miastenia

- 3.9.8. Pemfigoid ciężarnych
- 3.10. Nowotwory - *Grzegorz H. Bręborowicz, Wiesław Markwitz, Krzysztof Czajkowski*
 - 3.10.1. Leczenie nowotworów u kobiet w ciąży
 - 3.10.2. Nowotwory łagodne
 - 3.10.3. Nowotwory złośliwe
- 3.11. Choroby układu oddechowego - *Karolina Gruca-Stryjak, Szczepan Cofta*
 - 3.11.1. Infekcje górnych dróg oddechowych
 - 3.11.2. Pozaszpitalne zapalenie płuc
 - 3.11.3. Grypa i inne wirusowe zapalenia płuc
 - 3.11.4. Ospa wietrzna
 - 3.11.5. Szpitalne zapalenie płuc
 - 3.11.6. Astma
 - 3.11.7. Gruźlica
 - 3.11.8. Sarkoidoza
 - 3.11.9. Zatorowość płucna
 - 3.11.10. Obturacyjny bezdech senny
- 3.12. Zakażenia i zarażenia - *Dorota Nowakowska, Jan Wilczyński*
 - 3.12.1. Zakażenia bakteriami
 - 3.12.2. Zakażenia wirusami
 - 3.12.3. Zarażenia pierwotniakami
 - 3.12.4. Zarażenia grzybami
- 3.13. Choroby neurologiczne - *Michał K. Owecki, Wojciech Kozubski*
 - 3.13.1. Choroby naczyniowe mózgu
 - 3.13.2. Choroby nerwowo-mięśniowe
 - 3.13.3. Guzy mózgu
 - 3.13.4. Bóle głowy

- 3.13.5. Padaczka
- 3.13.6. Stwardnienie rozsiane
- 3.14. Otyłość - *Ewa Romejko-Wolniewicz, Krzysztof Czajkowski*
 - 3.14.1. Określanie nadwagi i otyłości u kobiet
 - 3.14.2. Epidemiologia i etiologia
 - 3.14.3. Rozwój nadwagi i otyłości w poszczególnych okresach życia
 - 3.14.4. Przyrost masy ciała w okresie ciąży
 - 3.14.5. Otyłość a przebieg ciąży
- 3.15. Zdrowie psychiczne kobiet w ciąży i w okresie okołoporodowym - *Magdalena Dutsch-Wicherek, Agnieszka Lewandowska, Katarzyna Gorzelnik, Michał Lew-Starowicz*
 - 3.15.1. Wstęp
 - 3.15.2. Klasyfikacje zaburzeń psychicznych występujących w okresie okołoporodowym
 - 3.15.3. Patofizjologia zaburzeń psychicznych okresu okołoporodowego
 - 3.15.4. Czynniki ryzyka
 - 3.15.5. Przebieg rozpoznanych wcześniej zaburzeń psychicznych w trakcie ciąży
 - 3.15.6. Zaburzenia psychiczne występujące u kobiet w ciąży
 - 3.15.7. Okres poporodowy
 - 3.15.8. Leczenie psychiatryczne w okresie okołoporodowym

ROZDZIAŁ 4. PORÓD

- 4.1. Anatomia miednicy - *Andrzej K. Bręborowicz, Grzegorz H. Bręborowicz*
 - 4.1.1. Miednica kostna
 - 4.1.2. Srom – zewnętrzne narządy płciowe

- 4.1.3. Wewnętrzne narządy płciowe
- 4.1.4. Dno miednicy
- 4.2. Poród prawidłowy - *Hubert Huras, Grzegorz H. Bręborowicz*
 - 4.2.1. Definicja
 - 4.2.2. Płód jako podmiot porodu
 - 4.2.3. Mechanizm porodu
 - 4.2.4. Przebieg porodu
- 4.3. Preindukcja i indukcja porodu - *Grzegorz H. Bręborowicz, Hubert Huras*
 - 4.3.1. Preindukcja porodu
 - 4.3.2. Indukcja porodu
- 4.4. Poród nieprawidłowy
 - 4.4.1. Miednicowe położenie płodu - *Witold Malinowski*
 - 4.4.2. Poród w nieprawidłowym ułożeniu płodu - *Krzysztof Szymanowski*
 - 4.4.3. Poród w nieprawidłowych ustawieniach płodu - *Krzysztof Szymanowski*
 - 4.4.4. Poród u kobiet w ciąży wielopłodowej - *Witold Malinowski*
 - 4.4.5. Poród u kobiet z nieprawidłową budową miednicy - *Krzysztof Szymanowski*
 - 4.4.6. Poród po cięciu cesarskim - *Grzegorz H. Bręborowicz*
- 4.5. Poród patologiczny - *Krzysztof Czajkowski*
 - 4.5.1. Zaburzenia czynności skurczowej mięśnia macicy
 - 4.5.2. Nieprawidłowy przebieg III okresu porodu
- 4.6. Operacje położnicze - *Grzegorz H. Bręborowicz, Andrzej K. Bręborowicz*
 - 4.6.1. Cięcie cesarskie
 - 4.6.2. Wyciągacz próżniowy

- 4.6.3. Operacja kleszczowa
- 4.6.4. Operacje w położeniu poprzecznym płodu
- 4.6.5. Dystocja barkowa
- 4.6.6. Wycinanie macicy
- 4.6.7. Okołoporodowe wycięcie macicy
- 4.6.8. Nacięcie krocza
- 4.6.9. Postępowanie w przypadku wypadniętej pępowiny
- 4.7. Krwotoki poporodowe - *Grzegorz Kruszyński, Grzegorz H. Bręborowicz*
 - 4.7.1. Etiologia
 - 4.7.2. Profilaktyka
 - 4.7.3. Postępowanie
 - 4.7.4. Podsumowanie
- 4.8. Znieczulenie w czasie porodu - *Michał Gaca*
 - 4.8.1. Fizjologiczne zmiany związane z ciążą
 - 4.8.2. Ocena przedoperacyjna
 - 4.8.3. Problemy związane ze znieczuleniem w trakcie porodu
 - 4.8.4. Rodzaje znieczuleń wykonywanych do porodu
 - 4.8.5. Analgezja zewnątrzoponowa do porodu siłami i drogami natury
 - 4.8.6. Znieczulenie do cięcia cesarskiego

ROZDZIAŁ 5. POŁÓG - *Elżbieta Ronin-Walknowska*

- 5.1. Fizjologia połogu
 - 5.1.1. Połogowe zmiany ogólnoustrojowe
 - 5.1.2. Laktacja
 - 5.1.3. Połogowe zmiany w narządach płciowych
 - 5.1.4. Postępowanie w połogu
- 5.2. Powikłania połogowe

- 5.2.1. Zakażenie połogowe
- 5.2.2. Choroba zakrzepowa
- 5.2.3. Późne krwawienia poporodowe
- 5.2.4. Zaburzenia laktacji
- 5.3. Leki stosowane w okresie laktacji
 - 5.3.1. Wybrane grupy leków, które można zastosować podczas laktacji
 - 5.3.2. Szczepienia
 - 5.3.3. Antykoncepcja w okresie karmienia piersią
 - 5.3.4. Karmienie piersią a badania radiologiczne

ROZDZIAŁ 6. DIAGNOSTYKA ROZWOJU I STANU PŁODU

6.1. Niedotlenienie płodu - *Andrzej K. Bręborowicz, Grzegorz H. Bręborowicz*

- 6.1.1. Transport gazów między matką a płodem
- 6.1.2. Mechanizmy kontroli układu krążenia płodu a niedotlenienie
- 6.1.3. Potencjalne przyczyny niedotlenienia w czasie porodu
- 6.1.4. Kliniczne aspekty rozpoznania niedotlenienia w okresie ciąży

6.2. Diagnostyka prenatalna - *Piotr Sieroszewski, Elżbieta Baś-Budecka*

- 6.2.1. Nieinwazyjne metody diagnostyki prenatalnej
- 6.2.2. Inwazyjne metody diagnostyki prenatalnej

6.3. Badanie równowagi kwasowo-zasadowej - *Beata Kubiaczyk-Paluch, Andrzej K. Bręborowicz, Grzegorz H. Bręborowicz*

- 6.3.1. Pobieranie krwi płodu w trakcie kordocentezy
- 6.3.2. Badanie krwi włośniczkowej ze skalpu płodu
- 6.3.3. Ocena krwi pępowinowej po porodzie

6.4. Ocena aktywności ruchowej płodu - *Andrzej K. Bręborowicz, Beata Kubiaczyk-Paluch*

6.4.1. Ocena ruchów płodu przez ciążarną

6.4.2. Aktografia i kardiotokografia

6.4.3. Profil biofizyczny płodu

6.4.4. Postępowanie kliniczne w zależności od wyniku badania profilu biofizycznego płodu

6.4.5. Stany zachowywania się płodu

6.5. Ocena czynności serca płodu w okresie ciąży i podczas porodu - *Grzegorz H. Bręborowicz*

6.5.1. Osluchiwanie czynności serca płodu

6.5.2. Kardiotokografia

6.5.3. Elektrokardiografia płodowa

6.5.4. Biofizyczny profil płodu

6.6. Ultrasonografia w położnictwie - *Piotr Węgrzyn*

6.6.1. Badanie ultrasonograficzne wykonywane między 11. a 14. tygodniem ciąży

6.6.2. Badanie ultrasonograficzne wykonywane między 18. a 22. tygodniem ciąży oraz między 28. a 32. tygodniem ciąży

6.7. Zastosowanie badań dopplerowskich w położnictwie - *Bartłomiej Myszkowski, Szymon Bednarek, Mariusz Dubiel*

6.7.1. Podstawy fizyczne badań dopplerowskich

6.7.2. Rodzaje badań dopplerowskich

6.7.3. Diagnostyka dopplerowska w położnictwie

ROZDZIAŁ 7. NOWORODEK

7.1. Adaptacja noworodka do życia zewnątrzmacicznego - *Janusz Gadzinowski, Bogumiła Stoińska, Marta Szymankiewicz*

7.2. Ocena stanu noworodka po porodzie - *Marta Szymankiewicz*

7.3. Podstawy patologii noworodka - *Marta Szymankiewicz*

- 7.3.1. Krwihak podokostnowy
- 7.3.2. Złamanie obojczyka
- 7.3.3. Porażenie nerwu twarzowego
- 7.3.4. Zespół zaburzeń oddychania (ZZO)
- 7.3.5. Zespół aspiracji smółki
- 7.3.6. Zapalenie płuc
- 7.3.7. Dysplazja oskrzelowo-płucna
- 7.3.8. Żółtaczki
- 7.3.9. Przetrwały przewód tętniczy (PDA)
- 7.3.10. Martwicze zapalenie jelit
- 7.3.11. Krwawienia śródczaszkowe